

in blagoslov iz tvojih rok
razlival bi se krog in krog.

Srce pa naše bo povsod
ljubilo tvojo varno pot,
in prej ugasne solncu žar —
zvestoba naših src nikdar.

Angel (kakor doslej):

Oj Cirila, oj Cirila
kaj si danes izgubila!
Zadnje leto — leto eno,
več ne vrne se nobeno...
Preden bodo rože zale
na gredicah cvet pognale,
preden si bo prva ptička
gnezdo spletla vrh grmička,
preden bo ti sredi vrta
zelenela vinska trta —

tebi... tebi bo pomladno
smrt zapela pesem zadnjo.
Pa nikar se ne prestraši:
V domovini večni naši
krasno smo ti spletli krono:
Kolikor si dala dni,
toliko se v kroni tvoji
dragih biserov blišči...

(Izgine...)

Cirila (ponovi prvi dve kitici svoje pesmi):

In ko bi mogla, svojih let
bi rada dala jih deset!

(Pridejo še druge modre device in skupno zapojó
papeževo himno.)

Angel (se prikaže in jih blagoslavlja.)

O. VESELKO KOVAČ:

NAROBÉ SVET.

NARODOPISNA ČRTICA.

O Kitajcih ste bržkone že marsikaj
čuli in brali. A verjeli morda niste
vsega natanko. Tudi meni se je
včasih tako godilo. Toda zanesel
me je veter na Kitajsko¹⁾, in zdaj opazujem
na svoje oči to ljudstvo „nebeškega kra-
ljestva“, njegovo življenje in stremljenje,
njega šege in navade. Pa vidim, kako je
res marsikaj čudovito drugače, nego pri
nas v Evropi. Te kitajske šege in običaji!
Menda jih ni nikjer na svetu več tacih! Naj
vam jih kot samovidec ob kratkem nekaj

opišem — pa bodisi da tudi meni ne boste
vsega verjeli! Kar tako brez vsakega poseb-
nega reda sprejmite nekoliko črtic!

* * *

Kitajec ne pozna naših pozdravov: „Do-
bro jutro“, „dober dan“, itd. Njegov po-
zdrav je vprašanje: „Ali se ti dobro godi?“
„Ali si zdrav?“ — „Si že kosil?“ — Na vpra-
šanje: „Ali si že kosil? južinal?“ Kitajec
vedno odgovori, da se je najedel do si-
tega, in bodisi da mu pajki še tako pre-
dejo po želodcu.

Kadar se prvič snideš s Kitajcem, se
zanima za tvojo „visoko starost“, za tvoje
„lepe dohodke“, te vpraša, koliko tisočakov
imaš na posojilu itd.; običajno je tudi vpra-
šanje: „Koliko žen imaš?“ — pač same šege,

¹⁾ O. Veselko (Laetus) Kovač, frančiškan,
je apostolski misijonar v Šan-tungu. Bodi mu pri-
srčna hvala za ta zanimivi spis! Obljubil nam je še
več sestavkov o Kitajcih. Prosimo, da svojo obljubo
možko izpolni!

Op. uredništva.

katerih naša evropska kultura ne pozna. — Nasprotno pa se Kitajec zgraža nad našo neotesanostjo, ako ga vprašamo n. pr. po zdravju njegovem ali njegove žene, kakor je to pri nas navada. — Ako se hočemo pri nas komu prikupiti, cenimo njegovo starost — in naj je že zunanost kakršnakoli — vsaj za nekaj let manj, nego si jo v resnici mislimo; zlasti ženskam, ki imajo „dni lepših polovico“ že za seboj, se tako le prikupiš. Pri Kitajcu pa bi s takim dobrohotnim mnenjem slabo naletel. Prisoditi mu moraš vsaj 10—15 let več, nego jih ima v resnici. S tem ga boš zadovoljil.

Desna stran ima pri nas v Evropi prednost pred levico. Na desnico posadimo svojega gosta. Ne tako Kitajec. Dobro bi te zapomnil mandarin, ako bi mu odkazal sedež na desnici! Ne videl bi ga več pod svojo streho... Nekoč sem prišel v družbi osivelega misijonarja v kristjansko vas. Utrujen od dvednevne vožnje, v sobo prišedši, hitro sedem. Polastim se sedeža na levici, kakor se to — pri nas — spodobi. Kmalu pridejo ondotni kristijani naju pozdravit. Toda bil sem v ne majhni zadregi, ko je vse najprej mene pozdravilo in prosilo za blagoslov. Imponiralo jim je častno mesto na levici, ne pa siva brada priletnega misijonarja. Sobrat se je smejal moji zadregi in me poučil o čudnem kitajskem običaju.

Pri nas se doma moški v znamenje spoštovanja odkrivamo. Kitajec bi to štel za zaničevanje. Zlasti bi ti ne odpustil izlepa, ako bi ga gologlav sprejel v svojem stanovanju.

S palico v roki, v družbi svoje boljše polovice, gre v Evropi oženjen gospod na izprehod. Kitajec palice na izprehodu ne rabi. Zato pa je njena važnost in veljava pri sodišču tem večja. V družbi svoje ali kake druge žene se Kitajec nikdar ne prikaže na ulico. Družbo mu dela na izprehodu ptiček v kletki, ki jo nosi s seboj. Izletov v božjo naravo na Kitajskem ne cenijo. Sploh ima Kitajec prav malo ali nič čuta za prirodno krasoto.

O telesni lepoti imajo sinovi „nebeškega kraljestva“ drugačne nazore nego mi. Čeden

obraz, lepa telesna rast, to je, na kar se pri nas gleda, žal — včasih še preveč. Kitajec pa se n. pr. za obličje svoje neveste nič ne zmeni: on gleda le in občuduje njene — nožice. Čim drobnejše so, tem bolj mu dopade nevesta, najsi je tudi obraz poln brazgotin. Tu so torej Kitajke veliko na boljem od Evropejk. Zakaj velikost nog se z leti ne izpreminja tako, kot se izpreminja nekoč morda nad vse cvetoči obrazek...

Ker sem že omenil neveste, naj povem še, da si le-te kitajski mladenič ne išče sam, marveč je to izključna skrb starišev njegovih. Ako gledajo ti vedno na to, da ima nevesta poleg drugih potrebnih duševnih lastnosti tudi kolikor mogoče drobne nožice, potem je sin z njihovo izbiro vedno zadovoljen.

Kdor hoče biti na Kitajskem gosposki, ta naj si pusti rasti na vseh prstih dolge nohtove v znamenje, da se mu ni treba ukvarjati s težkim ročnim delom —: on je učenjak ali uradnik ali pa bogatin. No — dolge nohtove, vsaj na mezinu — to šego posnemajo nekateri tudi že v Evropi...

Praznično oblečenega Kitajca, zlasti gosposkega, ne vidiš nikdar v hlačah, ampak le v dolgi halji. Kitajke pa, narobe, ne nosijo kril, marveč hlače, toda le take v pravem pomenu besede, ne pa v prenesenem. Nimajo namreč svojih mož v strahu, kakor semtertam Evropejke; njihova beseda, zlasti pri poganih, nima nobene veljave. Pogani lahko svojo ženo proda ali drugo kupi ali z drugo zamenj, kadar se mu zljubi. — Zanimivo je, da si moški spletajo lase v kito, medtem ko ženskam to ni dovoljeno. Zvijajo jih le v nekak vozelj. — Barva las je izključno temno-črna.

Nam se gabi piti iz posode, ki ni pomita. Kitajec pa je ponosen na vrče in skledice, katerih se drži debela skorja čaja, bolje rečeno, nesnage. Teh posod namreč ne poma, ker je baje iz njih čaj okusnejši.

O posebnih veselicah in imenitnim gostom se postavi pri nas, če le mogoče, več let stara kapljica na mizo. Tudi Kitajec ima za imenitne goste in izvanredne gostije

nekaj posebnega. Kaj pač? Smrdljiva, več let stara, v trdo kuhana jajca, v katerih beljak več ne zasluži svojega imena, ker je — črn kakor oglje. Ne morem pomagati, ako ne verjamete, a tudi mene so že počastili s tako izborno slaščico, pa je nisem mogel. Nespačetni Evropejec, ki ne ve, kaj je dobro!

Kadar te mori v vročem poletju žgoča žeja, kako pohlepno izpiješ kozarec hladne studenčnice! No, Boga zahvali, da nisi na Kitajskem. Tu bi moral piti v najhujši vročini tako vroč krop, da bi se ti mehurji izpuščali, če ne bi bil previden. In v jutro potem, ko si se vso noč potil, da še očesa nisi zatisniti mogel, ti prinese Kitajec zopet gorke vode, da se ž njo umiješ. Začuden ga pogledaš. Ne veš, ali imaš človeka z normalnim razumom pred seboj. Ko pa zahtevaš mrzle vode, te Kitajec še bolj čudno pogleda, ker si ne more misliti, da se kdo more umivati z mrzlo vodo. — Pisatelj teh vrstic je moral služabniku parkrat zatrobiti na ušesa, potem si je zapomnil, s kako vodo se Evropejec umiva. — Ne verjamem, da bo imel Kneipp kdaj vernih pristašev med Kitajci!

Pri nas doma lažnjivca, na čigar besedo se ne more človek nikoli zanesti, preziramo in zaničujemo iz dna duše. Na Kitajskem, v tako imenovanem „nebeškem kraljestvu“ pa imajo o laži nekoliko drugačne nazore. Smatrajo jo skoraj za hvalevredno lastnost, lastnost, brez katere ni mogoče živeti. Namesto da bi stariši svoje otroke za laž kaznovali in jih učili govoriti resnico, se še veselijo njihove „lokavosti“ in „prebrisanosti“. Vsaj v višjih kitajskih krogih ima mož olikanega vedenja, ki je pa sicer poznat slepar prve vrste, stokrat več veljave nego poštenjak, ki pa ne gleda preveč na ceremonije. Seveda je poslednjih vsled teh žalostnih razmer bore malo. Zvijacha, laž je uprav kitajska lastnost. Še celo kristjani se je ne morejo popolnoma iznebiti.

Ni ga darila, s katerim bi napravil dober kitajski sin svojim starišem večje veselje kakor z lepo, veliko — krsto iz debelih, hrastovih desk. Solze hvaležnosti se iskré

v očeh presrečnim starišem ob tako dragocenem daru . . . Ali ne-bi povzročilo tako darilo našim starišem največje žalosti, češ: Glej, kako radi bi me že videli v grobu!

Ako hočeš priklicati Kitajca, mu nihakor ne smeš namigniti k sebi. Tako ti bo šel gotovo svojo pot naprej, ne meneč se za tvoj klic. Da pride k tebi, moraš narediti z roko ravno nasprotno znamenje.

V Evropi se podeli zaslužnemu možu osebno ali pa dedno plemstvo. Zadnje je izmed največjih odlik, kar jih pri nas more doseči državlján. Kitajci se v tem oziru diametralno razlikujejo od nas. Če povzdigne cesar zaslužnega moža v plemeniti stan, je te časti deležen vselej tudi njegov oče, ako še živi, ne pa sin ali vnuk. Dedno plemstvo se skoraj nikoli ne podeli, pa tudi nima v očeh Kitajcev skoro nobene veljave. Vsak si mora tako odlikovanje zaslužiti sam. Ako došeže sin kako cesarsko službo, je iste časti, katero uživa on kot višji uradnik, deležen tudi njegov oče, če je bil prej tudi ubog kmet ali rokodelc. Brez dvoma bi bili s to kitajsko naredbo zadovoljni tudi očetje v Evropi, zlasti oni, katerih se nehvaležni sinovi sramujejo, ko so zlezli v gosposke suknje . . . — S svetinjami in drugimi znamenji odlikovanja Kitajec ne krasi samo svojih prsi, marveč tudi oni del telesa, ki je pravzaprav odlikovanje zaslužil, namreč — glavo . . .

Tudi štirih strani sveta Kitajec ne razločuje isto tako, kakor mi. On n. pr. ne pravi: Reka A teče proti severo-vzhodu —, oblaki se vzdigujejo na jugo-zapadu; marveč reka A teče po njegovih pojmih proti vzhodu-severju, in oblaki se vzdigujejo na zahodu-jugu. — Kompasova igla kaže, kakor znano, proti severju. Kitajec pa imenuje kompas — „iglo, ki kaže proti jugu“. — Ako stojiš na križpotu in ne veš, po kateri poti bi šel, ter vprašaš Kitajca na bližnji njivi, katera pot te povede do tvojega cilja, ti ta ne bo rekel: „Kreni na desno“ ali „na levo“, marveč dejal ti bo: „Idi proti severju, zavij proti jugu“ — in naj je vas, v katero si namenjen, še tako blizu, takorekoč pred nosom.

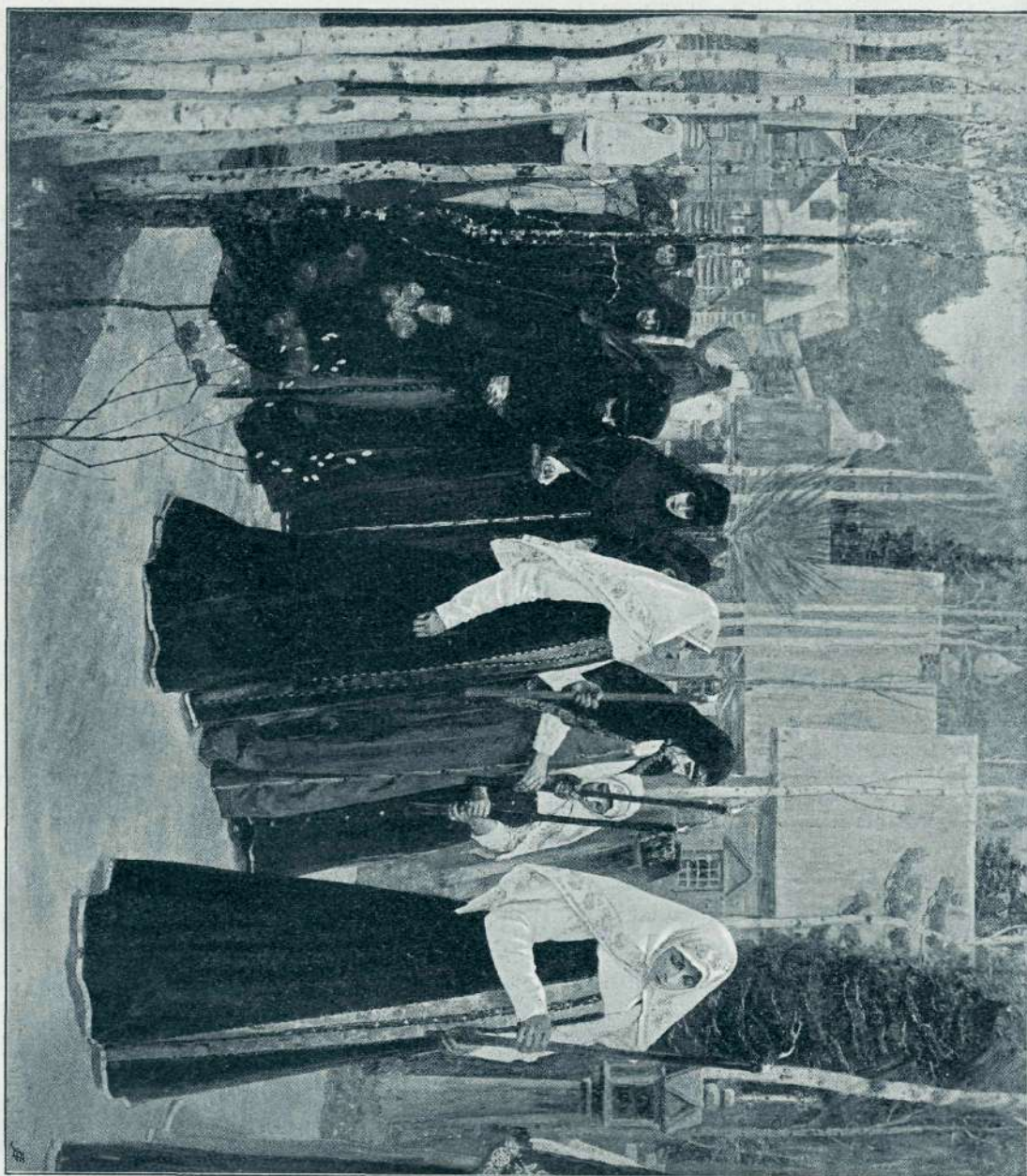
Kitajec žaluje v beli obleki, med tem ko oblačimo pri nas črno v znamenje žalosti.

Dolžnost nočnih čuvajev vsepovsod je, varovati speče prebivalce pred tatovi. Kitajski pa, bi človek mislil, te velevažne dolž-

sovem trsu. Tako se tat ali razbojnik prav lahko ogiblje čuvaja in tem previdneje opravlja svoj nočni posel.

Kaj pa kitajska šola? — Nekoč je postalo pri nas v osmi šoli med poukom pre-

SLOVESNA OBLJUBA.

M. NESTEROV.

nosti nimajo. Oni sicer krožijo celo noč po mestu, morda vestneje kakor marsikateri njihov tovariš v Evropi, toda ne zalezujejo potihem nepoklicane nočne goste, ampak z glasnim razbijanjem po bambu-

cej nemirno. Ne vem več, kaj je bil vzrok skoraj glasnemu šepetanju. Spominjam se le še besed profesorjevih, kateri je zarohnel: „Ali sem v kitajski šoli?“ V hipu je nastal običajni mir, dasi je nas bilo osemintrideset

v osmem razredu. Kitajska šola, sem si mislil, kaka neki mora biti! Najbrže tudi tedanji naš profesor ni imel o njej pravega pojma. — V kitajskem učnem redu stoji poleg branja, pisanja in drugih predmetov tudi — kričanje. Ker se otroci ne uče doma, morajo se učiti v šoli. Kitajec pa se tiho učiti ne more. Zato pri učenju kriči ali pa „poje“. Čim glasnejše vpije, tem hitrejša se nauči. Razum pri učenju ne pride prav nič v poštev — zato se uči le na pamet. Povedati s svojimi besedami, česar se je naučil iz knjige, tega Kitajec ni zmožen. Seveda ni pravila brez izjeme. — Kadar torej veli učitelj, učiti se na pamet, zavpije: „Kričanje!“ In začne se vpitje, da je strah. — Ubogi kitajski učitelj! si misli morebiti kdo izmed čitateljev. Toda pomilovanja kitajski učitelj ne zasluži. Ve si namreč pomagati. Določi, kaj se je učiti — ter gre. Kadar se mu zljubi, se pa vrne pogledat, kdo že zna dotično tvarino. Pri izpraševanju učencu ni treba gledati v strogi obraz učiteljev, ampak obrne mu hrbet in gleda svobodno po šolski sobi nazaj.

Kdor se je učil hebrejščine, ve, da se hebrejske knjige začenjajo tam, kjer se naše končavajo. Kitajci v tem oziru torej niso osamljeni. Toda kot posebnost kitajskih knjig je omeniti, da so gladko obrezane na hrbtu, kjer so vezane, potem spodaj in zgoraj, ne pa tam, kjer se odpirajo. Ko sem dobil prvič

tako knjigo v roke, sem mislil, da ni še prerezana; a Kitajec me je poučil, kako in kaj. Ker tiskajo samo na eno stran papirja, se po dva in dva lista vedno skupaj držita.

Izraz iskrenega prijateljstva, pristrčne ljubezni je po naših pojmih poljub. Kitajec poljubovanja ne pozna. On je silno mrzle narave. Še matere svojih otrok ne poljubujejo, mi je dejal misijonar, kateri kitajske običaje dobro pozna.

Stati pred vratmi ali pod oknom in rado vedno poslušati, kaj se tuji ljudje v sobi pogovarjajo, je po naših pojmih gotovo nespodobno. Kitajec pa ne vidi v tem nič neolikanega. Imel sem nekaterikrat priliko opazovati, kako so podkraljevi služabniki pri vratih in pri odprtem oknu zijali v sobo ter prisluškovali, kaj se pogovarjata škof in podkralj. In nihče se ni zmenil za nje ...

Menda ga ni omikanega naroda, ki bi imel za vbrano petje in lepo godbo manj zmisla kakor kitajski. In čudno! Ravno kristjani na Kitajskem vse molitve v cerkvi pojó: rožni venec, križevi pot, da, celo — katekizem. Kakšno pa je to petje, tega, dragi čitatelj, ne vprašaj. Vesel bodi, da ti ga ni treba poslušati. — — — — —

Tako torej sem ti podal par črtic o kitajskih šegah in navadah. Če si jih pazljivo prebral, pa si vsekako moral tuintam reči z menoj: To Kitajsko, to ti je res pravi — narobe svet!

